

СТАН ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ НА ВУЛИЦІ М.ПАРАЩУКА У МІСТІ ТЕРНОПІЛЬ

Вулиця Михайла Паращука — одна з вулиць міста Тернополя, розташована в історичній частині міста. Названа на честь відомого українського архітектора, скульптора, громадського діяча Михайла Паращука. Пролягає майже паралельно до вулиці Маркіяна Шашкевича. Це невелика вулиця, її протяжність близько 340 м. Починається від вул. Руської (між будинками № 8 та № 10), пролягає в напрямку до вул. Живова.

На основі даних, отриманих під час інвентаризації, встановлено, що видовий склад дерев і чагарників представлений двадцятьма чотирма видами, з них шість – кущів і вісімнадцять дерев, з яких шість видів є плодовими, дев'ять – декоративними і лише три – хвойними (табл. 1). Найчисельнішим видом на вулиці Паращука є каштан, налічується п'ятдесят дерев. Є чотири види декоративних кущів (по одному представнику) – кипарисовик, калина, жасмин і оцтове дерево. На початку вулиці слід відзначити значне біорізноманіття, проте, на жаль, відсутні декоративні рослини. В середині – зосередженні плодові та декоративні види. На досліджуваній території мало декоративних і хвойних дерев, чагарникові насадження зустрічаються лише на декількох ділянках і в невеликих кількостях. В цілому дерева і кущі вулиці у доброму стані, але дуже мало квіткових насаджень і газонів, а їх стан подекуди незадовільний.

Таблиця 1

Видовий склад дерев і чагарників вул. Паращука

Види дерев	Номер ділянки												Кількість
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Каштан	42		8										50
Береза		1	2			5			2	3			13
Тополя			3	1	7								11
Тополя бальзамічна												2	2

Липа								3	1			4
Клен		3	3	2	4		2					14
Горобина			4				6	2				12
Явір											4	4
Ясен		2				1					1	4
Вишня				1				3				4
Черешня				1						2		3
Алича		1		1			1					3
Яблуня								3		3	1	7
Груша								1			1	2
Горіх			4	3		3						10
Ялина						3	3					6
Кипарисовик											1	1
Туя										5	3	8
Акація								2			1	3
Бузок								2	2			4
Жасмин											1	1
Барбарис									2			2
Калина									1			1
Оцтове дерево											1	1

Ділянка №1 представлена рядом каштанів, які простягаються уздовж усієї вулиці з правого боку від дороги (рис. 1). На ділянках 1 А-Д також ростуть каштани. Деревя розміщені нерівномірно, особливо це помітно з лівого боку вулиці. Неозброєним оком видно їх незадовільний стан з ознаками вповільненого розвитку і хвороб. Також на ділянці є каштани, які вже кілька років поспіль восени зацвітають вдруге. Проте така аномалія аж ніяк не може тішити. Адже два цвітіння на рік виснажують рослину, і навесні вона може не зацвісти.

Умовні позначення

Плодові дерева	Широколісті дерева	Кущі	Газони
Хвойні дерева	Декоративні дерева	Клумби	

Рис. 1. вул. Паращука м. Тернопіль

Ділянка № 2 розташована біля будинку №1. Вона невеликого розміру. Тут ростуть п'ять видів дерев, що мають добрий стан, це два ясені, клен і береза, задовільний – два клени, алича і горіх. Тут зовсім відсутні чагарникові насадження і квітники, що потребує естетичної фітомеліорації. Газон займає велику частину ділянки і перебуває в незадовільному стані: травостій неоднорідний, присутні широколисті бур'яни і витоптани ділянки.

Ділянку №3 можна побачити біля будинку №8. Це одна з найбільших за величиною та рівнем озеленення ділянок цієї вулиці. На ній ростуть двадцять чотири дерева, які належать до шести різних видів. Найбільш чисельними є каштани. Ці каштани мають порівняно кращий вигляд, ніж ті, що ростуть біля дороги. Вони нормально розвинені, з густим листям, яке рівномірно розміщується на гілках, тільки на деяких – незначні механічні пошкодження. До дерев з добрим якісним станом належать шість каштанів, дві тополі, три клени; у задовільному стані – чотири горіхи, чотири горобини, два каштани; у незадовільному – дві берези і тополя, у яких зламані гілки, деякі засихають, механічно пошкодженні стовбури.

Ділянка №4 розміщена між будинками 1, 10, 12. Вона середня за розміром. Більшу частину території займають газон і клумби. Газон перебуває у незадовільному стані, а квітники наближаються до цього стану через недбалість людей. Дерев небагато, лише дев'ять (шістьох різних видів). Більшість з них в доброму і задовільному стані, тільки черешня в незадовільному, оскільки її верхівка всохла. Немає жодного куща.

Ділянка №5 – невеликого розміру, розташована біля будинку № 2. Зелені насадження цієї ділянки представлені лише двома видами дерев, це клени і тополі, а також тут росте виноград. Вона виглядає не дуже привабливо, тому що тут немає жодної клумби і декоративних кущів і дерев. В доброму екологічному стані перебувають чотири тополі, інші три – в задовільному, оскільки мають незначні механічні пошкодження і одне невелике душло. Стан чотирьох кленів є незадовільним: на листках зустрічаються чорні плями, хворобливе пожовтіння і деякі з них передчасно сохнуть, крона нерівномірно і слабо

розвинена, місцями пошкоджена кора. Виноград нормально розвинений, має здорове і густе листя.

Ділянка №5А є доповненням до 5 ділянки. Вона представлена трьома великими старими тополями. Основна їх проблема полягає в ураженні білим американським метеликом – надзвичайно агресивним шкідником, який уражає більше 250 видів рослин. Шкоди зеленим насадженням завдає гусінь метелика, яка харчується епідермісом листя, скелетуючи його, не залишаючи навіть жилок. Гусінь має прядильний апарат, за допомогою якого вони обплітають дерева павутиновими гніздами. Якщо впродовж 2-3 років дерево буде повністю об'їдатися, це призведе до ослаблення його захисних функцій.

Ділянка №6 середнього розміру, розташована з лівого боку вулиці біля дитячого садочка № 10. Тут ростуть дванадцять дерев чотирьох видів. Переважають берези, є також ялини, ясен, горіхи в доброму стані. Дерев у незадовільному стані немає. Дана ділянка є однією з найкрасивіших. Тут дуже гарні клумби, вони мають добрий якісний стан, бур'яни відсутні, рослини виглядають здоровими і доглянутими. Єдиним мінусом зелених насаджень ділянки є незадовільний стан газону (нерівномірний травостій, рідкий і різнобарвний).

Ділянка №7 розміщена після перехрестя між будинками 47 і 48. Вона має невеликий розмір, ростуть дерева чотирьох видів, із одинадцяти дерев – шість горобин. Квітники хоч і мають гарний доглянутий вигляд, потребують збільшення біорізноманіття, тому що представлені тільки двома видами чорнобривців. Добрий якісний стан мають два клени і горобина; задовільний – п'ять горобин, дві ялини і алича; незадовільний – ялина, яка майже повністю зсохла.

Ділянка №8 розміщена біля будинку №16, вона середнього розміру. Тут ростуть три види дерев і декоративні кущі – акація та бузок білого і темно фіолетового кольору. В доброму якісному стані дві горобини, дві яблуні і груша, які не мають жодних пошкоджень. Кущові насадження теж в задовільному стані, хоча і потребують певного догляду. Бузок і акація добре вписуються в цю ділянку, прикрашають її, особливо на весні під час цвітіння.

Ділянка №9 середня за розміром, розташована біля будинку №9. Видовий склад дерев і чагарників тут досить різноманітний – п'ять різних видів з одинадцяти насаджень. Найбільше є лип і вишень (по три). Добрий якісний стан має калина, бузок і барбарис; задовільний – три липи і вишня; незадовільний – дві вишні. В берез є незначні механічні пошкодження кори; у липи нерівномірно розвинена крона. Молоді насадження бузку і барбарису виглядають здоровими. Калина нормально розвинена, сухих гілок немає, листя густе і здорове. Вишня – в незадовільному стані, у неї слабо розвинена крона та незнаний приріст однорічних пагонів. Квітники в задовільному стані. Овочі у господарській зоні потребують регулярнішого догляду (капуста пошкоджена шкідниками, а на помідорах можна побачити хворобливі ознаки фітофтори).

Ділянка №10 маленька за розміром, вона розміщується біля будинків 3 і 5. Тут ростуть тільки три види дерев. Найбільше є яблунь і берез, кожної по три; липа лише одна. Квіткових насаджень та газонів не має. Це єдина ділянка на якій всі, без виключень, дерева мають незадовільний стан. Їхні пошкодження є різних типів від незначних до непоправимих. У берез ослаблені гілки, подекуди – обламани, викривлений стовбур. В липи є сухі гілки та ті, що засихають. В найгіршому стані перебуває одна з яблунь. В неї значні проблеми з станом кори і листків. Гортензія в задовільному стані, має здоровий і гарний вигляд, проте їй замало місця, тому вона переростає через сітку-огорожу.

Дана ділянка №11 розміщена з лівого боку вул. Паращука перед перетином з вул. Живова. Вона середня за розміром, зелені насадження представлені п'ятьма видами дерев і виноградом. Найчисельнішими є туї, п'ять дерев. Добрий якісний стан мають чотири туї, оцтове дерево і виноград; задовільний – дві черешні, туя, яблуня і груша. В незадовільному стані тільки груша (її основним подразненням є септоріоз – хвороба викликає засихання й обпадання листків, що позначається на прирості молодих пагонів, зимостійкості дерев і врожаю плодів).

Ділянка №12 розташована з лівого боку перед перетином з вул. Живова. Має доволі озеленений, але недоглянутий вигляд.

У доброму стані – три туї, три горіхи, дві тополі та явір; у задовільному – явір і жасмин; незадовільному – кипарисовик і газон. Тут ростуть сім видів дерев і чагарників. Переважає явір, кількістю чотири дерева. Також на цій ділянці є два види кущів і одне дерево, які більше ніде на вулиці не зустрічалися, це – жасмин, кипарисовик і тополя бальзамічна. Туї, горіхи і тополя мають добрий якісний стан, вони виглядають здоровими, неушкодженими. На стовбурі явору присутні накипні і листуваті лишайники, крона нерівномірно розвинута. Жасмин має сухі гілки та незначні механічні пошкодження. Кипарисовик в незадовільному стані, він ослаблений, частково оголений знизу і має сухі гілки. Газон неоднорідний, містить багато широколистих бур'янів та витоптані місця.

Отже, можна виділити такі основні фактори, що створюють негативний вплив на стан насаджень досліджуваної вулиці: екологічні умови міста; порушення технології посадки і відсутність подальшого догляду; незадовільний стан ґрунту; пошкодження шкідниками і хворобами; випадкові фактори (вандалізм, механічні пошкодження). Під впливом згаданих компонентів у зелених насаджень знижується життєздатність і втрачається естетична та санітарно-гігієнічна функції. У дерев знижується фотосинтезуюча активність, багато з них мають більш проріджену крону, дрібніше листя, вкорочені пагони, а також більш схильні до уражень хворобами.

Література:

1. Інструкція з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0182-02#Text>
2. Янковська Л.В. Стан зелених насаджень на вулицях центральної частини міста Тернополя. Матеріали звітної наукової конференції викладачів, аспірантів, магістрантів, студентів кафедри геоекології та методики навчання екологічних дисциплін та НДЛ «Моделювання еколого-географічних систем». Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2021. С.33-39.